Nr 1

Kulturutskottets betänkande med anledning av propositionen 1974: 1 i vad avser anslag för budgetåret 1974/75 till konst, litteratur, musik m. m. jämte motioner.

1. **Konstnärsstipendier.** Kungl. Maj:t har i propositionen 1974: 1, bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkten B 1 (s. 17—20) föreslagit riksdagen att till Konstnärsstipendier för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 9 560 000 kr.

Motionerna

Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna

1974: 292 av fru Diesen (m) och fru Mogård (m) vari hemställs att riksdagen medger styrelsen för Sveriges författarfond att i avvaktan på en höjning av stipendiebeloppens storlek medge att två stipendier à 4 000 kr. redan nu kan utbetalas till en och samma stipendiat,

1974: 454 av herr Sundman (c) och fröken Eliasson (c) vari hemställs att riksdagen till Konstnärsstipendier anvisar ett reservationsanslag av 9 620 000 kr.

Gällande bestämmelser m. m.

Ur detta anslag utgår stipendier till följande fyra konstnärsgrupper, nämligen 1. konstnärer inom måleri m. m., 2. författare och översättare, 3. tonsättare och 4. konstnärer i övrigt. För varje grupp finns ett organ, en stipendiemyndighet, som svarar för utdelningen av stipendierna. De stipendietyper som förekommer är stora arbetsstipendier, små arbets- och resestipendier samt stipendier av pensionskaraktär och tillfälliga bidrag. För gruppen författare och översättare finns under anslaget medel endast till stora arbetsstipendier.

Beträffande storleken av stipendierna finns bl. a. en föreskrift om att vederbörande stipendiemyndighet äger bestämma storleken av de små arbetsstipendierna med iakttagande av att stipendiebeloppet skall vara lägst 4 000 kr. Något maximibelopp finns däremot inte föreskrivet beträffande dessa stipendier. I vad gäller resestipendierna finns det inte några föreskrifter om maximi- eller minimibelopp.

Av de stora arbetsstipendier som utdelas inom gruppen författare och översättare är två avsedda för kulturjournalistisk verksamhet (se prop. 1965: 1, bil. 10, s. 19).

Utskottet

Det i motionen 1974: 292 framställda yrkandet, som enligt motiveringen gäller de små arbets- och resestipendierna, syftar till att möjliggöra att den enskilde stipendiemottagaren kan få ett högre belopp än 4 000 kr. Något hinder häremot finns emellertid inte i nu gällande stipendiebestämmelser och motionärernas önskemål är därför i sak redan tillgodosett. Motionen bör därför inte föranleda någon åtgärd.

I avvaktan på kulturrådets förslag angående kulturarbetarnas villkor föreslås i statsverkspropositionen vissa provisoriska förstärkningar av de statliga insatserna för kulturarbetarna, däribland en höjning av förevarande anslag. Utformningen av dessa förstärkningar har skett sedan överläggningar ägt rum mellan företrädare för utbildningsdepartementet och kulturarbetarnas organisationer. Förslaget i motionen 1974: 454 gäller en ytterligare höjning av anslaget så att antalet stora arbetsstipendier till kulturjournalister kan ökas från två till sex.

Utskottet har i och för sig förståelse för önskemålet i motionen 1974: 454 om en ytterligare anslagshöjning men anser sig med hänsyn till det läge vari frågan om statens insatser för kulturarbetarna f. n. befinner sig inte böra föreslå riksdagen att gå utöver förslaget i propositionen. Utskottet tillstyrker att anslaget förs upp med 9 560 000 kr. och avstyrker alltså motionen 1974: 454.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 454 till *Konstnärsstipendier* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 9 560 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1974: 292.

2. **Konstnärsbelöningar.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten B 2 (s. 20) och hemställer

att riksdagen till *Konstnärsbelöningar* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 2 025 000 kr.

3. **Statens konstråd.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten B 3 (s. 20—21) och hemställer

att riksdagen till *Statens konstråd* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 250 000 kr.

4. **Förvärv av konst för statens byggnader m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten B 4 (s. 21—22) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som anförts i propositionen 1974: 1 angående beställningar av konst, som föranleder utgifter under senare budgetår än budgetåret 1974/75,

2. till Förvärv av konst för statens byggnader m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 3 800 000 kr.

I motionen 1974: 1356 av herrar Sundman (c) och Eriksson i Ulfsbyn (c) hemställs att riksdagen till Förvärv av konst för statens byggnader m. m. för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 4 300 000 kr.

Statens konstråd har i sin anslagsframställning för nästa budgetår uttalat att rådet anser att behoven av konst hos statliga myndigheter samt sysselsättningsläget bland landets konstnärer bör föranleda att till grund för medelstilldelningen läggs den s. k. enprocentsregeln, vilket innebär ett belopp motsvarande en procent av investeringskostnaderna för statliga nybyggen. Rådet vill emellertid inte för nästa budgetår föreslå en större ökning än vad rådet med bibehållen målsättning om största möjliga effektivitet i resursanvändningen kan klara av. Rådet föreslår en anslagshöjning med 3 milj. kr.

Förslaget i propositionen innebär en höjning av anslaget med 800 000 kr. och en vidgning av beställningsramen.

I motionen 1974: 1356 uttalas bl. a. att den primära avsikten med förevarande anslag givetvis är att berika miljön genom att ge de offentliga byggnaderna en konstnärlig utsmyckning men att man i den situation som råder för närvarande måste särskilt beakta konstnärernas tilltagande svårigheter.

Utskottet. Förslaget i propositionen innebär både en anslagshöjning med 800 000 kr. och en vidgning av den beställningsram som rådet förfogar över. Med hänsyn härtill och till att ett förslag beträffande statens insatser för kulturarbetarna beräknas bli framlagt av kulturrådet under första halvåret 1974 anser sig utskottet inte böra tillstyrka yrkandet i motionen 1974: 1356 om en anslagshöjning med ytterligare 500 000 kr. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen godkänner vad i propositionen 1974: 1 anförts angående beställningar av konst, som föranleder utgifter under senare budgetår än budgetåret 1974/75,
2. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 1356 till *Förvärv av konst för statens byggnader m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 3 800 000 kr.

5. **Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten B 5 (s. 22—25) föreslagit riksdagen att till Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 14 228 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1974: 168 av herrar Sundman (c) och Eriksson i Ulfsbyn (c) vari hemställs att riksdagen till Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m. för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 14 538 000 kr.,

1974: 1353 av fru Ryding m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen beslutar att biblioteksersättningen skall utgå med 24 öre för lån av rättsskyddat svenskt originalverk och 8 öre för lån av översatt verk och att vederbörande utskott företar den uppräkning av förslagsanslaget som blir erforderlig,

1974: 1354 av herr Sundman (c) vari hemställs att riksdagen beslutar att biblioteksersättningens grundmultipel sätts till 21 öre per lån och att vederbörande utskott företar den uppräkning av anslaget som erfordras.

Förevarande anslag är uppdelat på två poster. Ur posten 1, f. n. förslagsvis 12 904 000 kr., utgår ersättning till författare m. fl. för bokutlåning medan posten 2, som är obetecknad, och f. n. uppförd med 280 000 kr., används till ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker och i taltidningar.

Motionerna 1974: 1353 och 1974: 1354 gäller båda anslagsposten 1, dvs. de medel som är avsedda till ersättning för biblioteksutlåningen.

Yrkandet i motionen 1974: 1353 går ut på en höjning av nuvarande grundbelopp (se närmare nedan under Gällande bestämmelser m. m.) från för närvarande 18, 72, 6 och 24 öre till respektive 24, 96, 8 och 32 öre. Kostnaden härför kan beräknas till 4 579 000 kr. I motionen 1974: 1354 önskas en höjning till 21, 84, 7 och 28 öre vilket kan beräknas kräva en anslagshöjning med 2 290 000 kr.

Motionen 1974: 168 gäller en höjning av posten 2 med 310 000 kr. Yrkandet ansluter till en av Sveriges författarförbund gjord framställning om anvisande av ca 310 000 kr. till ersättning åt författare m. fl. i samband med att tidigare på öppna spolar inspelade talböcker kopieras om till kassetter. För detta ändamål har några medel inte beräknats i statsverkspropositionen vilket enligt motionärerna bygger på antagandet att de äldre öppna spolarna skall ersättas av kassetterna. Så är emellertid enligt motionärernas uppfattning inte fallet. Befintliga talböcker som är inspelade på öppna spolar kommer att finnas tillgängliga för hemlån av synskadade som fortfarande nyttjar den äldre typen av uppspelningsapparater. Motionärerna uttalar att det inte finns någon principiell skillnad mellan "omkopieringar" och "nyinspelningar" — rent tekniskt är alla band kopior av en originalinspelning.

Gällande bestämmelser m. m.

Anslagsposten 1. Bestämmelserna om biblioteksersättning är

meddelade i kungörelsen (1962: 652) om Sveriges författarfond (ändrad senast 1972: 553). Enligt kungörelsen utgår ersättning med vissa angivna grundbelopp för utlåning genom stifts- och landsbibliotek, länsbibliotek, folkbibliotek och skolbibliotek av dels svenska litterära verk i original, dels litterära verk i svensk översättning, i båda fallen under förutsättning att verken är skyddade enligt gällande lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Ersättning utgår också för verk av angivna slag som vid nämnda bibliotek ingår i referenssamlingarna och inte lånas ut.

Biblioteksersättning utgår inte för utlåning, respektive förekomsten av referensexemplar vid andra bibliotek än de nyss nämnda.

Innevarande budgetår uppgår biblioteksersättningens grundbelopp i fråga om originalverk till 18 öre för hemlån och till 72 öre för referensexemplar samt i fråga om översatt verk till 6 öre för hemlån och till 24 öre för referensexemplar.

Genom beslut av Kungl. Maj:t bestäms årligen hur stort belopp som i form av biblioteksersättning skall överföras från förevarande anslag till Sveriges författarfond. Storleken av detta belopp beror dels av grundbeloppens storlek, dels av omfattningen av den utlåning, respektive det bestånd av referensexemplar som biblioteksersättningen skall grunda sig på. Denna omfattning bedöms på grundval dels av skolöverstyrelsens årliga statistik över total utlåning och totalt antal referensexemplar i folk- och skolbiblioteken, dels av stickprovsundersökningar som genomförs i samverkan mellan författarfonden och statistiska centralbyrån.

Av de medel som överförs från anslaget till fonden disponeras en del till individuella ersättningar medan återstoden tillförs fondens s. k. fria del. Individuell ersättning, s. k. författarpenning, utgår till svenska författare av originalverk med f. n. 10 öre av grundbeloppet för hemlån av originalverk och 40 öre av grundbeloppet för referensexemplar av dylikt verk. I den mån en författare når upp till en ersättning i form av författarpenning som överstiger ett gränsvärde av 10 000 kr. (100 000 boklån eller 25 000 referensexemplar) sker en reduktion av den del av ersättningen som ligger över gränsvärdet. Reduktionen sker i tre etapper. Omvänt gäller den regeln att belopp som inte når upp till 150 kr. (1 500 lån eller 375 referensexemplar) inte betalas ut till vederbörande författare utan i stället ingår i fondens fria del. Om en bok har högst tre upphovsmän (författare, illustratörer) delas författarpenningen lika mellan dem. För verk med fler än tre upphovsmän utgår ingen individuell ersättning.

Den fria delen av fonden används efter bestämmande av författarfondens styrelse till stipendier, pensioner, understöd och andra för författare, översättare m. fl. gemensamma ändamål.

Anslagsposten 2. Ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker och i taltidningar fördelas

av Sveriges författarförbund. Vid fördelningen tillämpar förbundet vissa normer, men något beslut av statsmakterna att just dessa normer skall tillämpas föreligger inte.

Utskottet

I det föregående har utskottet vid behandlingen av anslaget Konstnärsstipendier kort redovisat bakgrunden till att i årets statsverksproposition, efter överläggningar med företrädare för kulturarbetarnas organisationer, föreslagits endast vissa, som provisoriska betecknade förstärkningar av de statliga insatserna för kulturarbetarna. I fråga om förevarande anslag innebär förslaget i propositionen endast sådana anslagsökningar som sammanhänger med dels en ökning av biblioteksutlåningen (+ 834 000 kr.), dels ökat utnyttjande av författares och översättares verk i form av talböcker och i taltidningar (+ 210 000 kr.). I propositionen har i fråga om talböckerna inte räknats med att ersättning skall utgå i de fall tidigare inspelningar på öppna spolar i motsvarande omfattning kopieras över till kassetter. En av Sveriges författarförbund gjord framställning om anvisande av 310 000 kr. till ersättning åt författare och översättare i samband med dylik omkopiering har sålunda inte föranlett någon åtgärd.

Vad först gäller ersättningen för biblioteksutlåningen m. m. (anslagsposten 1) har i motionerna 1974: 1353 och 1974: 1354 yrkats ändringar av gällande grundbelopp som skulle kräva anslagshöjningar om 4 579 000 kr. respektive 2 290 000 kr.

Med hänsyn till det utredningsarbete angående statens insatser för kulturarbetarna som pågår inom kulturrådet och som snart kan väntas vara avslutat och till de överläggningar som ägt rum med kulturarbetarnas organisationer anser sig utskottet inte böra tillstyrka någon ändring i de grunder som för närvarande gäller för ersättningar åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek. Utskottet avstyrker därför motionerna 1974: 1353 och 1974: 1354. Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen beträffande anslagsposten 1.

I fråga om anslagsposten 2 — ersättning till författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker och i taltidningar — har i motionen 1974: 168 yrkats anvisande av det av Sveriges författarförbund äskade beloppet av 310 000 kr. till ersättning åt författare m. fl. i samband med att talböcker som inspelats på öppna spolar kopieras över till kassetter.

Utskottet får till en början erinra om att 18 § lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk bl. a. innehåller en bestämmelse om att "bibliotek eller organisation, med Konungens tillstånd och på de villkor som däri angivas, må framställa exemplar av utgivet litterärt verk genom ljudupptagning, att användas för utlåning till blinda och andra svårt vanföra". Då denna inskränkning i upphovsrätten infördes uttalades det samtidigt från riksdagens sida att den omständigheten att

lagtexten inte innehöll någon ersättningsbestämmelse inte uteslöt att "skälig ersättning" till upphovsmannen kunde utgå av allmänna medel. Några av statsmakterna fastslagna normer för dylik ersättning finns emellertid inte, utan man har nöjt sig med att årligen ställa ett belopp till förfogande för ändamålet. Detta belopp fördelas av författarförbundet enligt vissa av förbundet självt antagna normer, som innebär ersättning med visst belopp per band och inspelningstimme. Ersättningen är sålunda enligt de normer som författarförbundet tillämpar knuten till själva framställningen av talböcker och inte till utlåningen av dem.

Som redan nämnts har i propositionen inte beräknats några medel till ersättning åt författare och översättare i samband med att talböcker som spelats in på öppna spolar kopieras över till kassetter. Grunden härtill torde vara att man räknat med att de på öppna spolar inspelade talböckerna i utlåningsverksamheten kommer att ersättas av "kassett-talböckerna" efter hand som dessa framställs. Det skulle sålunda i varje fall i huvudsak inte bli fråga om någon samtidig användning i utlåningsverksamheten av en äldre och en nyare inspelning eftersom den förra byts ut mot den senare.

Enligt den uppfattning som kommit till uttryck i motionen 1974: 168 kan man inte räkna med att de äldre, öppna spolarna kommer att ersättas av kassetterna. Tvärtom anser motionärerna att de båda typerna av talböcker kommer att användas parallellt. Någon principiell skillnad mellan att med oförändrad teknik framställa ett nytt exemplar av en på öppna spolar inspelad talbok och att framställa detta nya exemplar som kassett-talbok föreligger inte. Eftersom ersättning enligt praxis utgår för varje ny talbok bör medel enligt motionärernas uppfattning beräknas till ersättning åt författare och översättare för den planerade framställningen av kassett-talböcker.

För egen del vill utskottet först framhålla behovet av bestämda normer för nu ifrågavarande ersättningar. Enligt vad utskottet inhämtat kan man räkna med att kulturrådet kommer att ta upp denna fråga. Det synes utskottet lämpligt att ett blivande förslag av rådet utformas efter överläggningar i frågan med vederbörande organisationer.

Bristen på genomtänkta ersättningsnormer gör det svårt att beräkna hur stort belopp som behövs för att den av riksdagen förutsatta "skäliga ersättningen" skall kunna utgå. Det saknas också underlag för en tillförlitlig bedömning av i vilken omfattning och takt äldre talböcker kommer att utmönstras som en följd av att de inspelade verken förs över till kassett-talböcker. I detta läge anser utskottet att riksdagen bör medge att ersättning må kunna utgå vid nu ifrågavarande omkopieringar.

Vid bifall härtill bör riksdagen vidare ställa medel till förfogande så att ersättningar sammanlagt kan utgå med högst det belopp som äskats av författarförbundet. Utskottet tillstyrker därför motionen 1974: 168.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen i anledning av propositionen 1974: 1, med bifall till motionen 1974: 168 och med avslag på motionerna 1974: 1353 och 1974: 1354 till *Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 14 538 000 kr.

6. **Statens biografbyrå.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten B 6 (s. 25—26) och hemställer

att riksdagen till *Statens biografbyrå* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 759 000 kr.

7. **Musikaliska akademien.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten B 8 (s. 26—28) och hemställer

att riksdagen till *Musikaliska akademien* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 842 000 kr.

8. **Filmstöd.** Kungl. Maj:t har under punkten B 9 (s. 28—29) föreslagit riksdagen att till Filmstöd för budgetåret 1974/75 anvisa ett anslag av 3 380 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1974: 449 av fru Mogård m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t uttalar att till Svenska filminstitutet för filmrestaurering av lotterimedel bör anvisas ett belopp om 625 000 kr. under budgetåret 1974/75,

1974: 1355 av herr Sundman (c) och fröken Eliasson (c) vari hemställs att riksdagen till Filmstöd för budgetåret 1974/75 anvisar ett anslag av 3 880 000 kr.

Liksom motionen 1974: 449 avser motionen 1974: 1355 den restaurering av äldre svensk film som filminstitutet bedriver, och yrkandet gäller en anslagshöjning med 500 000 kr. för ändamålet.

Restaureringen av film har enligt institutets anslagsframställning inte kunnat bedrivas i önskvärd omfattning på grund av att resurserna varit för knappa. Detta innebär att oersättliga kulturhistoriska värden kan gå förlorade.

I propositionen redovisas att Kungl. Maj:t den 9 februari 1973 tilldelat filmrestaureringsverksamheten 500 000 kr. av särskilda lotterimedel. Däremot har en framställning om anvisande för samma ändamål

av 625 000 kr. under förevarande anslag inte föranlett någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Utskottet

Genom beslut den 25 januari 1974 har Kungl. Maj:t ställt ytterligare 500 000 kr. av de särskilda lotterimedlen till förfogande för fortsatt restaurering av äldre svensk film. Mot den bakgrunden anser utskottet inte att det finns anledning för utskottet att föreslå riksdagen att göra det uttalande som önskats i motionen 1974: 449 eller att besluta om den höjning av anslaget utöver Kungl. Maj:ts förslag som yrkats i motionen 1974: 1355.

Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen och avstyrker motionerna 1974: 449 och 1974: 1355. Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 1355 till *Filmstöd* för budgetåret 1974/75 anvisar ett anslag av 3 380 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1974: 449.

9. **Viss beredskapsutrustning m. m. för Sveriges Radio.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten B 10 (s. 30) och hemställer

att riksdagen till *Viss beredskapsutrustning m. m. för Sveriges Radio* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 900 000 kr.

Stockholm den 26 februari 1974

På kulturutskottets vägnar
LENNART MATTSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c), Andersson i Lycksele (s), Nilsson i Agnäs (m), fröken Sandell (s), herrar Sundman (c), Leander (s), fru Frænkel (fp), herrar Green (s), Eriksson i Ulfsbyn (c), fru Mogård (m), herrar Sörenson (s), Norrby (c), fru Ryding (vpk), fröken Eliasson (c) och herr Alsén (s).

Reservationer

1. vid *punkten 1* (Konstnärsstipendier) av herr Sundman (c) och fröken Eliasson (c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motionen 1974: 454" bort ha följande lydelse:

Oaktat de förslag kulturrådets ovannämnda delbetänkande kan kom-

ma att innehålla finner utskottet det angeläget att antalet stipendierum för kulturjournalister ökas med två till fyra. Utskottet tillstyrker med anledning av motionen 1974: 454 en höjning av anslaget med 30 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse

1. att riksdagen i anledning av propositionen 1974: 1 och motionen 1974: 454 till *Konstnärsstipendier* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 9 590 000 kr.,

2. vid *punkten 5* (Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.) av fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "anslagsposten 1" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till penningvärdeförsämringen, de ökade levnadskostnaderna och det faktum att många författare lever på små och osäkra inkomster anser utskottet det rimligt att för nästa budgetår höja biblioteksersättningen till 24 öre med sikte på tidigare föreslagna 30 öre. Detta grundbelopp bör fördelas så att 10 öre tillfaller fondens fria del och 14 öre författaren i form av författarpenning med samma procentuella avtrappning som nu gäller vid höga utlåningssiffror.

Det bör också påpekas, att kulturrådet ännu ej avlämnat sitt betänkande i fråga om de ekonomiska villkoren för kulturarbetarna. När detta betänkande föreligger skall det i vanlig ordning remissbehandlas och därefter skall proposition framläggas. Det kommer sannolikt därför att dröja ytterligare något år innan författarna eventuellt får någon förbättrad ersättning, vilket utskottet anser vara orimligt.

I sammanhanget är också av vikt att påpeka att bokförsäljningen är en del av kulturutbudet och är belagd med mervärdeskatt, en inkomst till statskassan på f. n. 110 miljoner kr. Utskottet anser det därför rimligt att författarna får igen en något större del av dessa pengar i biblioteksersättningen.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse

att riksdagen i anledning av propositionen 1974: 1 och motionen 1974: 1354 samt med bifall till motionerna 1974: 1353 och 1974: 168 till *Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 19 117 000 kr.

Särskilda yttranden

1. vid *punkten 4* (Förvärv av konst för statens byggnader m. m.) av herr Sundman (c), fru Frænkel (fp) och herr Eriksson i Ulfsbyn (c):

I samband med inrättandet av statens konstråd 1937 infördes den s. k. enprocentsregeln med innebörd, att vid beviljande av anslag till statliga byggnader ett belopp motsvarande ca en procent av byggnadskostnaderna skulle anvisas till konstnärlig utsmyckning.

Medel anvisades begynnelsevis genom särskilda anslag på kapitalbudgeten för varje aktuell byggnad. 1948/49 infördes en särskild post för förvärv av konst till statens byggnader på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln. Under årens lopp har den ursprungliga enprocentsregeln urholkats trots höjda anslag. Under senare år motsvarar anvisade medel ca 1/4 procent av kostnaderna för de byggnader som kunnat komma ifråga för konstnärlig utsmyckning.

Kulturrådet avser att längre fram i vår framlägga ett delbetänkande rörande kulturarbetarnas ekonomiska villkor. Oavsett vilka förslag om statliga insatser detta kommer att innehålla, framstår det för oss som självklart att de offentliga byggnaderna genom konstnärlig utsmyckning skall spegla konstströmningarna i vår tid och vårt lands ställning som kulturnation. Detta sker icke nu i tillfredsställande omfattning.

Det är naturligt att staten ger bildkonstnärerna stöd och ersättning bl. a. i form av stipendier, konstnärsbelöningar och liknande. Av större betydelse är att konstnärerna genom beställningar ges starkt vidgade arbetsmöjligheter.

Enligt vår mening är det därför synnerligen angeläget att man inom utbildningsdepartementet snarast upprättar en tidsplan för anslagshöjningar som leder fram till en tillämpning av den s. k. enprocentsregeln.

2. vid *punkten 5* (Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.) av herr Sundman (c) och fru Frænkel (fp):

Vid utskottsbehandlingen av anslaget till den s. k. biblioteksersättningen åt författare m. fl. har vi avstått från att yrka en höjning av den nuvarande grundmultipeln 18 öre per lån.

Detta ställningstagande hänger samman dels med den omständigheten att kulturrådet längre fram i år kommer att presentera förslag rörande statliga insatser för kulturarbetarna, dels med att konstnärsorganisationerna vid sina överläggningar med utbildningsministern förordat att bildkonstnärerna prioriteras vid de provisoriska förstärkningar som är möjliga under kommande budgetår.

Vi vill här framhålla att vi står fast vid vårt tidigare ställningstagande att frågan om författares m. fl. ersättning för att deras verk lånas ut vid de offentliga biblioteken icke är löst med mindre ersättningens grundmultipel uppgår till åtminstone 30 öre per lån i dagens penningvärde.

TRYCKERIBOLAGET IVAR HÆGGSTRÖM AB, STOCKHOLM 1974